№ 73. 24 кастрычніка 1916 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

ГОМАН

БЕЛАРУСКАЯ ВІЛЕНСКАЯ ЧАСОПІСЬ

ВЫХОДЗІЦЬ ДВА РАЗЫ У ТЫДЗЕНЬ: У АЎТОРКІ І ПЯТНІЦЫ.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на 1/2 году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністраціі і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

Констанца здабыта.

23 кастрычніка.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: З непаменшэнай сілай трывала ўчора далей аграмадная артылерыйская бітва на паўночным беразі Соммы. Ад пасьля-абеду да познай ночы між Лесар і Лебэф атакавалі англічане, а да Ранкур—французы. Нашая адважная пяхота, з'добрай падмогай артылерыі і лятуноў, крывава адбілаў сваіх зруйнаваных акопах усе штурмы. Толькі на паўночным заходзі ад Сайі французы ў часі начнога штурму ўварваліся на вузкі астатак акопоў пярэдняй лініі. На палудні ад Соммы нашае наступленьне ў паўночнай часьці леса Амброс дайшло удачы. Сягоньня ў начы, не прымушэные да гэтаго ворагамі, а спаўняючы дадзены загад, наша лінія ўзята назад на ўсход ад леса на загадзя прыгатаваные пазыціі.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Між Аргоннамі і Вэврам быў сільны агонь артылерыі.

---

22 непрыяцельскіе лятуны збіты атакай ці зашчытным агнём. 11 с-паміж іх ляжаць у нашых лініях. Бэлькэ збіў сваіх 37 і 38 ворагоў.

Ворагі абкідалі бомбамі Мэц і іншые мейсцы ў Лётарынгіі. Забіты 5 цывільных асоб.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Апрыч часоваго вострагo агня на заходзі ад Луцка і аканчацельнаго выбіцьця расейцоў з акопоў на заходнім беразі Нараёўкі,—без значчых прыпадкоў.

Фронт эрц-гэрцога Кароля: Агульнае палажэньне без перамен. У прахозі Прэдэаль мы ўзялі ў палон 560 румыноў, у тым ліку 6 афіцэроў.

Балканскі тэатр:

Фронт Макензэна: Ня гледзячы на ліўшый дождж і размокшы грунт, незмардавана і шыбка гонючыся за ворагамі, злучэные войскі ў Добруджы, разбіваючы апор, перайшлі далёка за чыгунку на ўсходзі ад Мурфатляр-Роўна церав 8 тыднёў пасьля аб'яўленьня Румыніі вайны, Констанца занята боўгарскімі і нямецкімі войскам. На левым крыле мы падбліжаемся да Чэрнаводы.

Марскі лятун сцусьціўся ззаду за адступаўшымі ворагамі, зніштожыў два аэропланы і вярнуўся назад.

Македонскі фронт: У закруце Чэрнай атака нямецкіх і боўгарскіх войск прымусіла ворагоў толькі бараніцпа.

З апошніх дзён.

Убіуство аустрыяцкаго міністра-прэзыдэнта.

ВЕНА. Міністэр - прэзыдэнт Штюрк забіт у гасьцініцы ў часі абеду. Убіўца—радыкальны соцыалістычны пісьменнік, Фрыдрык Адлер, выдавец журнала «Kampf» («Змаганьне»),—падыйшоў да абедаўшаго міністра-прэзыдэнта і забіў яго трэма стрэламі з рэвольвэра. Ен надумаў зрабіць гэтае страшэннае дзела, трэба думаць, затым, што лічыў забітаго міністра-прэзыдэнта Штюрка вінаватым у тым, што у Аўстрыі за ўвесь час вайны не склікалі парляманту.

Усе газэты выказываюць адразу да гэтаго праступленьня і даводзяць, што сваім пастушкам праступнік толькі пашкодзіў тэй справе, за каторую ваеваў.

Нямецкіе апавешчэньня.

20.X. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Пад дажджом—вострая артылерыйская бітва. Мы адабралі ад англічан штурмам большую часць аставаўшыхся ешчэ ў іх руках ад 17 кастрычніка акопоў на заходзі ад дарогі Окур Ляббэ—Лесар. Вечэрам адбіты наступленьня англіцкіх атрадоў на поўначы ад Курсэлет і на ўсходзі ад Лесар.

Дадаткова даносяць, што ў часе апошняго вялікаго штурму англічане карысталі са сваіх знаменітых панцырных самаходоў. Тры з іх ляжаць разбітые агнём артылерыі перад нашымі лініямі.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Перад здабытымі намі пазыціямі на поўначы ад Сенявкі, на Стоходзі, адбіты некалькі расейскіх штурмоў са стратамі ў ворагоў. На заходнім беразі Нараёўкі, на палудзенным заходзі ад Сьвісьцельнікоў, нямецкіе батальёны здабылі штурмам важные расейскіе горные пазыціі. Ворагі утрацілі тут 14 афіцэроў, 2050 салдатоў і 11 кулемётоў.

Фронт эрц-гэрцога Кароля: У палудзеннай часьці засыпаных сьнегам лясістых Карпатоў ворагі скінуты з вяршыны Русулюі. На Сяміградзкіх граничных хрыбтах бітвы трываюць далей.

Балканскі тэатр:

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: На фронці ў Добруджы баевая работа узмацавалася.

Македонскі фронт: Пасьля пачатковых удач атака сэрбоў у закруце Чэрнай спынена.

21.X. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На Сомме далей трывае вострая агнявая бітва. Між Лесар і Окур Ляббэ англіцкіе штурмы адбіты штыкамі. Наступленьня французоў на дарозі Сайі—Ранкур зломлены перад нашымі загарадзямі. Нашы баевые лятучые эскадры ў чысьленых бітвах на паветры баранілі нашых лятуноў-нагляднчыкоў. Збіты 12 самалётоў ворагоў; 4 з іх ляжаць за нашымі лініямі.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Востры артылерыйскі агонь на абодвых берагох Маасу.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: У дарэмных, багатых стратамі штурмах расейскіе батальёны прабавалі адабраць назад здабытые намі на заходнім беразі Стохода акопы. Пры Нараёўцы штурмам нямецкіх войск здабыты ізноў расейскіе пазыціі на паўночным заходзі ад Скоморохоў. Дарэмные контратакі толькі павялічылі страты у ворагоў. 5 афіцэроў, 150 салдатоў і 7 кулемётоў нам ужо ўчора ўдалося адвясьці назад з занятых намі пазыцій.

Фронт эрц-гэрцога Кароля: На Сяміградзкай граніцы пры сьнежнай і марозьлівай пагодзі далей ідуць удачные для нас бітвы ў лясох і гарах. Пры гэтым у румыноў страты вельмі цяжкіе.

Балканскі тэатр:

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Бітвы ў Добруджы развіваліся удачна для нас. Злучэнае нямецкае, боўгарскае і турэцкае войско ў розных пунктах уварвалося на глаўные пазыціі ворагоў на лініі Расова (на Дунаю)—Агемляр—Тузла і пасьля вострых бітв здабыло Тузлу, вяршыны на поўначы ад Топраіссар, на поўначы ад Кокаргіа і на паўночным заходзі ад Мульцыова. Пры гэтым мы ўзялі ў палон каля 3.000 расейцоў, між імі палкоўніка і некалькі сот румыноў, здабылі 22 кулемёты і 1 мінамёт. Нямецкіе лятучые эскадры прынялі жывое учасьце ў гэтых бітвах.

Македонскі фронт: без перамен.

22.X. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Баталія на Сомме ідзе востра далей. З абодвых бакоў пускаюцца ў ход усе артылерыйскіе сілы, асабліва на паўночным беразі. Барабанным агнём на нашы акопы і ззаду за імі былі падгатоўлены чысьленые англіцкіе штурмы між Анкр і Курсэлет і наабапол Гэдэкур. Пасьля неміласэрнаго змарнаваньня массы людзей, ворагам урэшці ўдалося пасунуцца ўпярод у старану Гранкур-Піс. Пры Гэдэкур яны адбіты. Вострые бітвы пры Сайі былі для французоў неудачны. На палудні ад Соммы мы контратакай адваевалі назад утрачэные раней акопы між Б'яш і Лямэзонэт. Мы ўзялі ў палон 3

Гл. тэлеграмы на 4 страніцы.

10-летні юбілей беларускай прэссы.

Неяк непрыкметна, ціха прайшла дзесятая 'гадаўшчына заклалзін беларускай легальнай прэсы. 14 верасьня (па старому стылю—1-го) мінуло роўна дзесяць гадоў, як на вуліцах Вільні паявіўся першы нумар першай беларускай газэты—«Нашай Долі».

Толькі незвычайнымі варункамі можна вытлумачыць гэта: бо за спакойных часоў віленскіе беларусы з году ў год сьвяткавалі гэты дзень, збіраючыся на таварыскую бяседу, праглядаючы, што зрабілі за год, намечаючы пляны далейшай работы. Цяпер жэ с-паміж старых супрацоўнікоў і асноўцоў «Нашай Долі» асталося ў Вільні надта мала людзей: адны з іх дагэтуль пакутуюць у Сібіры, іншые, уцёкшы з Расеі ад прасьледаваньня ураду, апынуліся нет ведама дзе, іншые зышлі ў магілу, патраціўшы свае сілы дзеля працы для сваіго народу.

Бо-ж і з дзікай ненавісьцю накінуліся царавы слугі на гэту першую яркую праяву беларускаго нацыональнаго руху. Свабоду друку народ ужо быў здабыў тады, і нельга было непазволіць на выдаваньне беларускай газэты. За тое мейсцовые ўласьці знайшлі даволі спосабоў, каб не даць ходу газэці: с-паміж 6 вышоўшых нумароў яе ажно 5 былі сконфіскованы паліціей (некаторые нават ешчэ у друкарні — перш, чым іх закончылі друкаваць), «офіцыяльны» рэдактар быў арэштован, аддадзен пад суд і цяжка засуджэн, ды адкруціўся ад кары толькі уцёкшы заграніцу. Многа штрафоў было наложэно на рэдакцію, і гуртоқ асноўцоў, каторые выдавалі газэту за свае цяжка запрацаваные грошы, прымушэн быў аддаваць на іх апошкі. За тое-ж выхад «Нашай Долі» зрабіў незвычайна сільнае ўражэньне на грамадзянство: на вуліцах места ўсюды відаць было беларускую газэту, каторую бралі на-расхват. Дзьверы рэдакціі не зачыняліся ні на мінуту. А праз колькі дзён, як першые нумары дайшлі да вёскі, адтуль паплылі нялічаные пісьмы, ў каторых чуваць было сьлёзы радасьці «простых», «шэрых» людзей, каторые наканец дажджаліся, што іхнай «простай» мовай друкуюць газэту!

Пасьля выхаду чацьвёртаго нумару «Нашай Долі» наступіў разгром супрацоўнікоў яе: большая часць іх ужо даўно працавала, укрываючыся ад арэшту за старую работу на беларускай ніве, і гэта прымусіло іх на момант «сьсэзнуць», калі началіся рэпрэссіі проці учасьнікоў газэты. №№ 5 і 6 вышлі ужо пад новай рэдакцией, але і іх спаткала ліхая доля папярэдніх: яны былі сконфіскованы, а выдавецтво «Нашай Долі» прыгаворам суда спынено назаўсёды.

Гэткая была гісторыя першай *легальнай* беларускай часопісі. Але, наагул, яна першай у беларусоў не была: яе папярэдзіў у канцы 80-тых гадоў патайны «Гоман», выдаваны ў Мінску, і ў 1903 гаду —«Свабода», так сама вышоўшая патайна, як орган «Беларускай Рэволюцыйнай Грамады». Але «Наша Доля» адкрыла сабой эру шырокай нацыональнай беларускай работы, каторая с таго часу расла і шырылася з году ў год ажно да нашых дзён. Сьледам за „Нашай Доляй“ — ешчэ перад закрыцьцем яе — тут-жэ ў Вільні пачала выходзіць «Наша Ніва». Праз нейкі час нарадзіўся орган клерыкальнай групы „Беларус“; далей—сельска-гаспадарскі месячнік „Саха“, квартальнік «Маладая Беларусь», месячнік для маладзежы «Лучынка», студэнцкая часопісь «Раніца», — а цяпер новы «Гоман».

Дзесяць гадоў жыцьця беларускай прэссы зрабілі вельмі многа: народ беларускі — як селяне і работнікі, так і інтэлігенты, знайшлі ўрэшці спосаб голасна, на ўвесь свой Край, загаварыць аб сваіх крыўдах, сваіх патрэбах і жаданьнях. Даволі перэглядзець гадавікі ўсіх памянёных часопісей, і мы ўбачым тысячы імён, тысячы ваколіц, скуль ішлі карэспандэнціі, заметкі, стацьці, вершы, апавесьці і т. п. Беларуская прэсса — гэта не катэдра, с каторай жменя ідэалістоў абвешчае народу новые думкі: гэта голас тых мільёноў гарапашнікоў, каторых заўсёды гналі і уціскалі, каторых дзержалі ў цемнаце і безпраўнасьці, каторымі пагарджалі, над каторымі здзекаваліся і сьмеяліся... І хлебароб, і работнік, і іх сын—інтэлігент, і нават той шляхціц, у катораго разам збудзілося нацыональнае сумленьне, — ўсе узяліся дружна за работу, і на тых фундамэнтах, каторые яны збудавалі, апіраецца цяперашняя шырокая культурная праца, беларуская школа, роўнапраўнасць беларускаго народу і мовы яго з другімі народамі нашай роднай Зямліцы.

І. Мелешка.

У Вільні і ваколіцах.

× **У Саюзі Кватэрантоў.** Урад Саюза Кватэрантоў, каб памагчы сваім незаможным членам знаходзіць адпаведные іх матэр'яльнаму стану кватэры, звярнуўся да Местовай Камісіі апекі над пакінутымі дамамі с просьбай прысланць у Бюро саюза спіс пустых гаспод у пакінутых дамох і пасуліў сваё безплатнае пасрэдніцтво. На вялікі жаль, Местовая Камісія адмовілася споўніць гэту просьбу і адказала, што асобы, каторые шукаюць кватэры, могуць сamі звертацца да паадзінокіх участковых апекуноў, каторых ёсць дзевяць —у дзевяці канцах места.

Пастушак местовай камісіі вельмі дзіўны: выходзіць, што яна зусім ніе зацікаўлена, каб кватэры ў пакінутых дамох былі здадзены патрэбуючым, — бо інач́ай яна бы ахвотне дала патрэбные спісы у адно мейсцо, а не затрудняла бы справы, прэдлагаючы кватэрантам лётаць с Пагулянкі на Антоколь, з Антоколя на Зьвярынец і т. д.

Ці такое адношэньне Камісіі да справы не аеновано часам на тым, што члены яе — самі маюць дамы, і іх найболей рупіць, каб перш за ўсё былі заняты іхные кватэры?...

× **Сельскіе старасты ў межах** упраўленьня Вільня-Сувалкі атрымалі служебные павязкі на рукаве з надпісамі — побоч з нямецкім, польскім і літоўскім — так-жэ і ў беларускай мове.

× **Справы апекі.** Па загаду Шэфа Упраўленьня Вільня-Сувалкі, за апекуноў могуць назначацца людзі **тэй жэ нації і тэй жэ веры**, як асобы, для каторых іх назначаюць.

× **Прымусовые работы ў Обэр Ост.** Офіцыоз нямецкаго ураду „Nordd. Allg. Ztg.“ пішэ:

„Калі рабочые сілы, замест скарыстаць с прэдложэнай ім працы, будуць звертацца з жаданьнямі сваімі да грамадзкай дабрачыннасьці, дык іх прымусяць зарабляць свой хлеб працай“.

× **Новая камісія.** Як мы чулі, нямецкіе ўласьці маніцца назначыць камісію, каторая агледала бы стан кватэр і загадвала-бы ачышчаць і рабіць дэзынфэкцію ў запушчэных дамох.

Думку гэту можэм толькі шчыра прывітаць: кожын жыхар Вільні ведае шмат дамоў, дзе ў кватэры можна ўхадзіць толькі заціснуўшы нос, — і то ў самым цэнтры места!

× **Бышые расейскіе нотар'юсы** ў межах упраўленьня Обэр Ост, с пазваленьня Глаўнакамандуючаго на Ўсходзі, дапускаюцца да споўненьня сваіх павіннасьцей. Яны могуць пісаць дакументы ў адной з мейсцовых моў, калі яе знаюць усе учасьнікі акту. Да гэткаго дакументу дадаецца нямецкі перэклад, зьвязаны з орыгіналам, за подпісам нотар'юса і яго печаткай. Ужываньне расейскай мовы і бышых расейскіх штэмпэлёў і печатак забаронено. У іншых адносінах астаецца ў сіле расейскі нотар'яльны парадак і такса.

× **Прышчэпка оспы** (апавешчэньне). Прышчэпка оспы ў фэльчэрскай школі пры бальніцы сьв. Якуба і прыём хірургічных хворых у тамтэйшай амбуляторыі адбываецца кожын дзень, апрыч нядзелі, ад 12 да 2 гадз. паабедзі.

Вільна, 20. X. 1916.

Der Deutsche Stadthauptmann
Pohl.

× **Дзеля кантролю** прымусовай прышчэпкі оспы пры замені хлебовых карт будуць вымагаць сьведоцтвы аб прышчэпцы оспы.

× **Заказы на тавары** можна падаваць у торговым урадзі (Handelstelle), або проста у Граданачальніка (Stad hauptmann'a).

× **Ліцытація.** Учора і сягоньня ад 10 г. раніцай да 2 г. паабедзі ў Местовым Ломбардзі адбываецца продажа з ліцытаціі невыкупленых рэчэй, каторым мінуў апошні тэрмін.

× **Загад гасьцініцам.** Па загаду Stadthauptmann'a, ў віленскіх гасьцініцах на відочным мейсцы павінна вісець табліца с цэнамі на толькі за станціі, але і за сьнеданьня.

× **Зубры — ў усходніе Прусы.** Газэта „Blätter für Naturschutz u. Heimatpflege“ прэдлагае, каб некольні зуброў, каторые становяць гордасць Беларусі і, як ведома, жывуць ешчэ ў Белавежскай пушчы, перэвязьлі ў каралеўскіе лясы ў Усходніх Прусах дзеля расплоду.

× **Гліна замест мыла.** „Kowner Ztg.“ радзіць ужываць замест мыла дзеля шараваньня звычайную белую гліну. Можна змешаць 8 фунт. гліны с 4 фунтамі соды і 3 літрамі вады.

× **Курс рубля:** офіцыяльны — 1 м. 90 фэн. за рубель; у банках пры продажы — 1 м. 94 ф., пры куплі—1 м. 98 ф.;

Пазычковая каса бярэ 6%.

Страхапалох.

(Староісляндзкая легенда).

Апавядаюць, што кароль Олаф Трыгвасон аднаго году спраўляў банкет у сваей маетнасьці Рэйні. З ім было вялікае чысло дворні, а між дворняй быў ісляндзец Торгітайн, каторы прыбыў тэй зімы на каралеўскі двор.

Вечарам пры выпіўцы сказаў кароль Олаф, каб ніхто ў начы не выходзіў сам; калі каму трапіцца патрэба, то ніхай возьме каго с тых, што сьпяць з ім разам, бо можэ здарыцца што благое,—дадаў кароль. Пасьля пілі далей, пасьля прыбралі са стала і пайшлі спаць.

У начы разбудзіўся ісляндзец, устаў з ложка і хацеў выйсьці, але яго сябар спаў так цьвёрда, што Торгітайн ня меў ніякай надзеі яго разбудзіць. І ён надзеў чэравікі, агарнуўся кажухом і пайшоў.

Надоўга ешчэ і сядзеў, аж бачыць, ідзе нейкі чорт і таксама садзіцца.

Торгітайн пытае: „хто там прыйшоў?“ Нячысьцік адказаў: „Прыйшоў тонкі, забіты з каралём Гарольдам, Ваенным зубам, на пабоішчы“.

— „Скуль ты прыходзіш?“ запытаў Торгітайн.

— „Проста с пекла“, — адказаў нячысьцік.

— „Што-ж ты хочэш мне сказаць?“ запытаў Торгітайн.

— „А што-ж бы ты хацеў, каб я сказаў?“ адказаў нячысьцік.

— „Хто найбольш мук мае у пеклі?“

— „Ніхто ня мае іх больш“, адказаў дух, „як Сігурд, убіўца Фафкіра“.

— „Якаяж яго мука?“

— „Топіць у печы“, адказаў дух.

— „Ну, то ешчэ не так худа“, мовіў Торгітайн.

— „А ўсё-ткі, бо ён сам паленам гарыць“.

— „Ага! Гэта ўжо нешта значыць“, сказаў Торгітайн. „А хто-ж найгорш церпіць сваю муку?“

Дух адказаў: „Стары Штаркад 'найбольш нецярпліві; крычыць так, што яго крык для нас, чарцей, спрацівнеў горш за ўсё на сьвеце. Ад ягонаго выцьця ня маемо ніколі супакою“.

— „Якуюж ён мае муку?“ запытаў Торгітайн. „Чаго ён так крэпка крычыць? Кажуць, што ён быў калісь вельмі сьмелы рыцар“.

— „Ён стаіць у агні аж да костак“.

— „Гэта ешчэ так сама ня вельмі страшна для такога ваякі“, мовіў Торгітайн.

— „Э, ты зразумееў гэта не с таго боку“, мовіў дух. „Гэта толькі ступені яго нічые выстаюць з агня. Ну, то так сама штось“, сказаў дух. І пры тым разінуў сваю ляпу, і раздаўся страшэнны крык.

Торгітайн закінуў свой кажух на галаву, яму зрабілося млосна ад таго верасу, і ён спытаў:

— „Ці гэта ўжо яго найгаласьнейшы крык?“

— „Ды дзе там, не“, сказаў дух, „так крычым, мы дробные чэрці“.

— „А-ну, крыкні цяпер так, як Штаркад“, сказаў Торгітайн.

— „Магу гэта зрабіць“, сказаў дух. І ізноў ён пачаў так страшэнна раўсьці, што Торгітайну здалося гэта ўжо грамаднай натугай, каб такое малое чэрценя магло нарабіць такога вялікага крыку. Ён так сама,

З усяго Краю.

Беларускіе школы.

СЬВЕНЦЯНЫ (ад нашага карэспандэнта). У Сьвенцянскім павеці жыве даволі многа беларусоў, і яны ўжо пачалі кратацца, каб наладзіць сабе школы ў роднай мові Дагэтуль тут аткрылися чатыры беларускіе школы, каторые утрымліваюць селяне сваім коштам, а нідаўна ў нашых ваколіцах наладжэн быў беларускі тэатр, у каторым ігралі беларускую п'есу, напісаную адным с тутэйшых людзей.

Трэба адзначыць, што работа беларуская тут вядзецца саматугам — толькі с помаччу мейсцовых сіл. З Вільняй дагэтуль ніякіх зносін не было, дык усё рабілі самі, — і з гэтаго відаць, што народ наш ужо зразумеў, хто ён такі, зразумеў, што і для беларусоў насталі ўжо лепшые часы.

Дай-жэ Бажэ тутэйшым працаўнікам чым больш сіл і энэргіі да працы, бо робяць важную, цэнную работу.

Нямецкіе журналісты ў Беларусі.

БЕЛАСТОК. Учора тут былі праездам нямецкіе журналісты. Церав Супрасль яны паехалі ў Бельск.

Карты на бульбу.

БЕЛАСТОК. Цывільным жыхаром места выдаюць цяпер карты на бульбу да месяца марца таго году. Гэтак кожын можэ ўжо цяпер зрабіць сабе запас бульбы на зіму.

На тым тыдні бульбу будуць складаць у капцы, і да вясны яе стуль ня будуць даваць на прадажу.

Пакінутае дзіця.

БЕЛАСТОК. Ніцаўна між Дойлідамі і Крыволанамі ў лесі салдаты знайшлі толькі-што нарадзіўшуюся дзяўчынку. Безсэрдэчнай маткі яе дагэтуль не знайшлі.

Падпал дзеля помсты.

РЭЗЫ. Каля Галаўніч, Шчучынскаго павету, згарэлі дрэўляные сьвірны Вінцэнтаго Пачука і Фэлікса Рачука. Западозрылі селяніна Даўгоўскаго, каторы, як думаюць, падпаліў, каб памсьціцца на старасьце Вінцэнтым Пачуку. Яго жджэ кара сьмерці.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

Праграма Протопопова.

ШТОКГОЛЬМ. У сваей праграмнай прамові Протопопов, паводлуг газэт, закране гэткіе пытаньня: аб ліквідаціі нямецкіх зямель, аб уцекачах, аб законі аб друку, аб перамевах у упраўленьні гасударствам і інш.

Новы міністэр.

МІЛАН. Расейскі пасол у Рыме, Гірс, паводлуг веры годных чутак, назначаецца на мейсцо міністра загранічных спраў і пакіне Рым.

Сьмерць пасла.

БЭРН. Расейскі пасол Бажэраз (?) памёр.

Незвычайная кража.

ШТОКГОЛЬМ. Новы японскі міністэр загранічных спраў, каторы быў дагэтуль паслом у Пецярбурзі, бар. Мотоно, быў на аўдыэнціі у цара пры Штырмэры. Вярнуўшыся ў Пецярбург, міністэр у начы збудзіўся ад нейкаго шуму. Ен убачыў, што скрынка з дакумэнтамі разбіта, і мапа с прыналежнымі дакумэнтамі, каторые с сабой быў прывёз, аказаліся украдзенымі. Прынімаючы пад увагу, што зрабіць гэту кражу мог толькі той, хто ведаў аб мейсцы схоўкі, ды пры цяперашнім неспакойным настраеньні могуць узняцца самые нежданые падазрэньні.

Неспадзеваные рэзультаты.

Нямецкі праф. Schiemann (Шиман) у № 47 «Stimmen aus dem Osten» пішэ, што змаганьне расейскаго правіцельства з нямецкай мовай і культурай у межах Расеі даводзіць да неспадзеваных рэзультатоў.

Расейцы гэтак «шчыра» выганяюць зусюль нямецкую мову, што ў Дорпаці ў унівэрсытэці на пратэстанцкім тэолёгічным факультэці прымусілі выкладаць усе прэдметы замест нямецкай мовай— па расейску. Сьледам за гэтым расейская мова павінна запанаваць і ў лютэранскіх сьвятынях, і гэтак пратэстанцкае набажэнство і казаньня і дух лютэранскай веры, каторые с 'прычыны нямецкай мовы былі зразумелымі толькі для немцоў, будзе разумець і расейскі народ. Адгэтуль трэба спадзевацца пашырэньня ў расейскім народзі, наагул склонным да сэктанцтва, розных новых сэкт у пратэстанцкім духу.

Турма мітрапаліта Шэптыцкаго.

Як даносяць газэты, Спасо-Еўфем'еўскі манастыр, дзе расейскае дравіцельство дзержыць у няволі уніяцкаго мітрапаліта Андрэя Шэптыцкаго, гэта—вастрог для духоўных асоб, куды садзяць праваслаўных сьвяшчэнікоў за ўселякіе правіннасьці.

Выгавор Булацэлю.

Як вядома, у Расеі толькі чорнасоценцы дзержацца думкі, што ў гэтай вайне вінавата больш за ўсіх Англія, каторая рукамі расейскіх салдатоў хочэ зваеваць небаспечнаго ворага свайго—Нямеччыну. Адзін з вядомых чорнасоценцоў, Булацэль, выказываў даволі рэзка свой пагляд на роль Англіі, і за гэта на яго вельмі абідзіўся англіцкі пасол у Пецярбурзі, Буканэн. Каб не угнявіць саюзьніцу—Англію, расейскае правіцельство прымусіло Булацэля пайсьці да пасла Буканэна, каторы зрабіў Булацэлю вострую «галавамойку».

Расейская форма.

Як пішэ «Нов. Вр.» ў нумэры з 29 жніўня 1916 г., фінляндзкая паліція атрымае расейскую форму замест заходня эуропэйскай, як было дагэтуль.

Фінансовые клапоты.

ШТОКГОЛЬМ. Як кажуць, Барк заявіў, што фінансовы стан Расеі не пазваляе ей заплаціць за ваенные даставы з Англіі. Барк жадае, каб даўгі англіцкім фабрыкам амуніціі былі заплочэны толькі пасьля вайны. Цяпер Расея вядзе перэгаворы з голендэрскімі банкамі аб пазыцэ 100 мільёноў гульдэноў.

Німа грошы.

ШТОКГОЛЬМ. Дзьве організаціі на заходнім фронці дзеля помачы ўцекачом, выдаўшы дагэтуль 270 мільёноў руб., спынілі работу с прычыны недастачы грошы.

Рэпрэсіі.

МАСКВА. Тутэйшая татарская газэта «С'юс» закрыта ўласьцямі да канца вайны.

Раннie марозы.

ПЕЦЯРБУРГ. У паўночнай Расеі пачаліся вельмі сільные марозы—да 22°. Рух параходоў у Ледавітым акіані спыніўся. Дарога ў Архангельск пакрыта лёдам.

Мурманская дарога.

ШТОКГОЛЬМ. Як даносяць з расеі, трэба ждаць, што Мурманская дарога будзе закончэна ў канцы будучаго году, але і тады нельга спадзевацца, каб марскі рух церав Ледавіты акіан пачаўся зара, бо будоўлі ў Кацерыненскім порці, куды даходзіць Мурманская дарога, будуць закончэны не раней канца 1918 году.

З усяго сьвету.

Фламандзкі унівэрсытэт.

БРУССЭЛЬ. 21. X. Сягоньня перад абедам у Генце аткрыт фламандзкі унівэрсытэт. Гэтак жаданьня двох пакаленьнёў фламандзкаго народу наканец споўніліся.

Чорнагорскі кароль.

ПАРЫЖ. Чорнагорскі кароль Мікіта жыве ў невялікай дачы на акраіне Парыжа, ў Нэўі. Яго „лейбгвардія“ складаецца з 18 салдатоў і 2 афіцэроў.

Выезд англіцкаго пасла.

ЛУГАНО. Англіцкі пасол у Ватыкане, Говард, быў на развітаньні на аўдыэнціі у Папежа. Яго спроба дабіцца ад Папежа, каб зрабіў націск на ірландцоў, як вядома, зусім не удалася.

Жоўтая хваля залівае Эуропу.

БЭРН. «Temps» пішэ, што у францускім заводзі дзеля вырабу гармат наняты яшчэ 500 кітайскіх работнікоў.

Забастоўка

ЛОНДОН. У Дубліне забаставалі 250 работнікоў у газавым заводзі. Іншые работнікі, ў тым ліку транспортные, маняцца забаставаць дзеля паддзержкі таварышоў, калі іх жаданьня ня будуць споўнены.

Забастоўка ў Канадзе.

АМСТЭРДАМ. «Times» пішэ, што на канадзкай чыгунцы ждуць сур'ёзнай забастоўкі. За яе падалі голас усе служачые ў заходняй яе часьці. Міністэр дарог стараецца замірыць забастоўшчыкоў.

як і першаго разу, завінуў сваю галаву кажухом. Але цяпер яму было ўжо ня тое ад чэрцячаго крыку. Ен проста самлеў і страціў памяць. Дух запытаў яго: „Чаго-ж ты заціх?“

Торгітайн, прыходзячы ў сябе, пачуў гэтае пытаньне.

— „Я заціх таму, бо дзівуюся, што ты такі невялічкі, а маеш у сабе такі страшэнны голас; але ці гэта запраўды быў найгаласьнейшы крык Штаркада?“

—„Не, зусім не“, мовіў дух, „хіба што найцішэйшы“.

— „Ну, то не рабі-ж больш цэрэмоній“, сказаў Торгітайн, „і дай нам пачуць ягоны найгаласьнейшы крык“.

Дух прымоўкнуў. Торгітайн прыгатаваўся загадзя, згарнуў кажух ў кучу, абкруціў ім галаву і прыціснуў яго зверху абедзьвемя рукамі да вушэй.

Дух пры кожным выкрыку прысядаўся да яго бліжэй. „Цяпер дух непамерна раздуў свае шчокі ды страшэнна павярнуў вылубушэнымі вачамі і пачаў раўсьці гэтак страшна, што Торгітайну здалося, бытцым гэта ўжо пераходзіць усякую меру. Ў той момэнт загудзеў звон з званіцы, і Торгітайн самлеўшый упаў тварам на зямлю, а дух так перапудзіўся гуку звона, што стрэпянуўшыся так сама зваліўся с кукярэчак. Але ягоны рэў ешчэ доўга гудзеў і губіўся пад зямлёй.

Торгітайн ачуняў ізноў, устаў і пайшоў у ложак.. Другога дня раніцай кароль пайшоў у касьцёл выслухаць службу Божу. Пасьля пайшлі да стала. Кароль быў сярдзіты

— „Ці выхадзіў хто адзін у начы?“ загаманіў ён

Торгітайн падняўся прыпаў перад ім на калені і прызнаўся, што перэступіў яго забарону.

Кароль сказаў: „Не сталося ніякай вялікай шкоды, але зара відаць, якая гэта праўда, што кажуць людзі аб вас ісляндцах, што вы народ наравісты; але што-ж табе там прытрапілося?“

Торгітайн разказаў усё, што чаўплося.

Кароль спытаў: „На што ты заахвочываў яго да крыку?“

— „Вось-жэ і скажу вам, пане: калі тое чэрценя вынырнуло каля мяне, то мне здалося, што там нешта не без бяды будзе. Тады я падумаў сабе: калі ён закрычыць, то вы, пане, збудзіцеся і значэ паможэце мне“.

— „Так яно і было“, сказаў кароль, „я прачхнуўся ад крыку і дадумаўся, у чым рэч. Дзеля гэтаго я загадаў званіць, бо гэта адно магло цябе ратаваць. Але ты мабыць набраўся не малога страху ад таго чартоўскаго крыку?“

Торгітайн адказаў: „Я, пане, ня ведаю, што такое страх“.

— „Як-то, ў тваіх грудзях зусім не было трывогі?“ спытаў кароль.

— „Не, не было“, кажэ Торгітайн. „Але пры апошнім крыку мяне нешта бытцым штоўхнуло у грудзі“.

Тады мовіў кароль: „Ну, то цяпер я дам табе крыху даўжэйшае імя. З гэтай пары ты будзеш называцца Торгітайн-страхапалох, і от табе меч, які даю табе на новые рыцарскіе твае хрысьціны“.

Торгітайн падзякаваў.

Есць сказ, што яго прынялі у дружыну караля Олафа, і ён жыў пры каралю і згінуў разам з ім і з іншымі каралеўскімі рыцарамі на Доўгру Ормі.

Пераклад *В. Л.*

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

(Гл. пачатак на 1 стр.).

францускіх афіцэроў і 172 салдатоў і здабылі 5 кулемётоў. На лясістых адрэзках на поўначы ад Шольн ад учора з вечэра ізноў узьняліся бітвы.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: У сярэдзіне групы армій генэрала-ан-шэфа ф. Воерш і на заходзі ад Луцка узмацаваўся агонь з абодвых бакоў фронту. Пад камандай генэрала-ад-пяхоты ф. Гэрок нямецкае войско павяло агульны штурм між Сьвісьцельнікамі і Скоморохамі Новымі. Ворагі былі адкінуты. У іх руках на заходнім беразі Нараёўкі астаецца толькі адзін невялікі акоп. Дарэмные контратакі ворагоў адбіты с цяжкімі стратамі. Мы ўзялі ў палон 8 афіцэроў і 745 салдатоў.

Фронт эрц-гэрцога Кароля: Нягледзячы на упорную зашчыту прахадоў у сваю старонку, румынскае войско шмат у якіх пунктах адкінуто назад. Контратакі румыны не здалелі адабраць назад здабытых намі пазыцій.

Балканскі тэатр:

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Пачаўшаяся 19 кастрычніка бітва ў Добруджы скончылася удачна для нас. Расейска-румынскіе войскі выкінуты с цяжкімі стратамі на ўсім фронці с пазыцій, прыгатаваных ешчэ ў мірны час. Сільные апорные пункты Топраісс ар і Кобадіну заняты намі. Злучэные войскі гоняць ворагоў.

Македонскі фронт: Бітвы ў закруге Чэрнай яшчэ не закончэны. Да бітвы прылучыліся нямецкіе войскі.

Работа нямецкіх надводных лодак.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нашымі падводнымі лодкамі ў Сяродземным моры затоплены: 4 кастрычніка — англіцкі ваенны транспорт «Franconia», ёмкасьцю 18158 тонн; 11 кастр.— аружны англіцкі транспорт «Krosshill», ёмкасьцю 5.002 тонн, с коньмі і сэрбскім войскам; 12 кастрычніка—аружны, цяжка нагружэны ваенны транспорт «Sebek», ёмкасьцю 4.600 тонн. «Krosshill» і «Sebek» ішлі ў Салонікі.

16 кастрычніка адна з нашых падводных лодак удачна абстрэлівала фабрычные і желязнадарожные будоўлі ў Кандарро, ў Калабры.

Крэдыт на 12 мільярдоў.

БЭРЛІН. Нямецкаму парлямэнту будзе пададзен праект закона аб новым ваенным крэдыце на 12.000 мільёноў марак.

Людэндорфф аб вайне.

МАГДЭБУРГ. Людэндорфф у сваім пісьме кажэ:

«Што патрэбно аграмаднае напружэньне сіл, каб не даць споўніцца надзеям, якіе нашы ворагі злучаюць з аднačасным сваім націскам на ўсіх фронтах,—аб гэтым німа ніякай споркі. Але мы сваё дзело споўнім, калі нямецкі народ аднадушна і з верай пастаіць за нас. Калі ў некаторых справах людзям, стоючым здалёку, можэ здавацца, бытцым у нас німа праграмы,—дык гэта ешчэ не даводзіць, што папраўдзі праграмы ў нас німа».

На ратунак Румыніі.

ПАРЫЖ. «Petit Parisien» пішэ, што англіцкі фэльдмаршалак Фрэнч с 13 англіцкімі афіцэрамі генэральнаго штабу выехаў цераз Швэцію ў Румынію.

ЛОНДОН. «Times» даносіць з Букарэшту, што французскі генэрал Бэртэлё з другімі французскімі афіцэрамі паехаў на румынскі фронт.

ШТОКГОЛЬМ. «Русск. Сл.» пішэ: „Б. памочнік ваеннаго міністра, генэрал Беляев, выехаў у Румынскую глаўную кватэру, дзе ён будзе ўвесь час аставацца пры каралю Фэрдынандзе".

Ультіматум Воўгарыі.

БЭРН. «Secolo» даносіць с Салонік:

22 гэтаго месяца тымчасовы урад Грэціі пашле Боўгарыі ультіматум, жадаючы, каб уразжэ ачысьціла Македонію.

Жаданьня саюзьнікоў.

АФІНЫ. (Рэўтэр). Францускі ваенны атташэ падаў каралю жаданьня, у тым ліку і тое, каб усё грэцкае войско было выслано с Тэссаліі ў Пэлёпонэз і каб саюзьнікам грэкі аддалі ўсе ваенные матэр'ялы. Аб іншых жаданьнях невядома.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА. 19. X. **Усходні тэатр:** Фронт эрц-гэрцога Кароля: У Семіградзіі трываюць бітвы на палудзеннай і усходняй граніцы.

Фронт Леопольда Баварскаго: На палудні ад Зборова ўдаліся опэрації нашых патрулёў. На верхнім Стоходзі здабыты штурмам некольки акопоў ворагоў.

Італьянскі тэатр: Бітвы ў ваколіцах Пасубіо ізноў узьняліся з узмацаванай сілай. Лігурыйская брыгада с падмогай альпійскіх войск атакавала нашы пазыціі на поўначы ад гэтай вяршыны. У некаторых пунктах ворагам удалося ўварвацца на нашы пазыції. Адважные тырольскіе палкі імпэратарскіх егроў №№ 1 і 3 адвавалі, аднак, усе пазыціі, узяўшы пры гэтым 1 маёра, 10 другіх афіцэроў, 153 салдатоў і 2 кулемёты. Вялікіе сілы ворагоў, сабраные на хрыбце Ройд, былі стрыманы агнём артылеры.

ВЕНА, 20.X. **Усходні тэатр:** (гл. нямецкае апавешч.).

Італьянскі тэатр: У ваколіцах Пасубіо бітвы трываюць далей. Пасьля доўгаго, вострагo абстрэлу італьянцы ўчора ізноў атакавалі нашы пазыціі на поўначы ад вяршыны. Ізноў ішлі вострые штыкавые бітвы. Тырольскіе палкі імператарскіх егроў №№ 1, 3 і 4 крывава адбілі ўсе штурмы. Мы удзержалі ў сваіх руках усе пазыціі і ўзялі ў палон 100 італьянцоў.

ВЕНА. 21. X. **Усходні тэатр:** На румынскай граніцы бітва трывае.

Італьянскі тэатр: Нашы пазыціі на адрэзку Пасубіо знаходзяцца ізноў пад вострым артылерыйскім і мінамётным агнём. Адна арота ворагоў знішчожэна; ў далінe Бранд. Мы ўзялі ў палон 2 афіцэроў і 159 салдатоў і здабылі 10 мінамётоў.

ВЕНА 22.X. **Усходні тэатр:** (гл. нямецк. апав.).

Італьянскі тэатр: Спакойна.

Спіс ваенна-палонных з нашаго краю.

З Вільні і Віленскай губэрні.

Табор для ваенна-палонных Oberhofen.

Ган Ян, Засьценогай.
Сьвятоха Казімір, Косьценевічы.
Алехновіч Каетан, Труханы.
Ааль Кароль, Вэйссэнбэрг.
Кулевіч Юльян, Ільічы.
Маркоўскі Франц, Ідарміхоліск.
Гроц Ян, Гуры.
Ільяш Антон, Стігане.
Якуловіч Павал, Кобак.
Еўза Казімір, Солоненка.
Комар Іван, Янчукі.
Гайдэк Якоў, Мустуйка.
Грэшэ Болеслаў, Сяльпцы.
Янкоўскі Язэп, Адамово.
Подбельскі Ігнат, Залічынка.
Садоўскі Фэлікс, Міцкуны
Засьцешынскі Болеслаў, Роўнополе.
Шушкевіч Пётр, Бошоскоўшчына.
Шутоў Іван, Шуты
Мачэль Броніслаў, Галуты.
Коханоўскі Павал, Гольшаны.
Корсак Антон, Гродзін,
Крывіцкі Станіслаў, Бояршэскі.
Вісьцяшкін Франц, Жэсьнічэво
Забароўскі Язэп, Волочкоўшчына.
Замара Язэп. Слободзкі.
Банькоўскі Юстын, Янішкі.
Басэвіч Ігнат, Герэвалі.
Пацына Язэп, Вільня.
Рымаш Іван, Велічкін.
Савіцкі Казімір, Пагост,
Шыдлоўскі Антон, Нэрві.
Сергей Антон, Шылішчэ.
Станіейко Міхал, Мікалай-Кочыно.
Чэшчэўнік Владзімір, Тороўка.
Вагнэр Язэп, Потонскі.

Табор для ваенна-палонных Meschede.

Ахрэн Александар, Урэччэ.
Фоміч Костріо, Лапалоў.
Коробеніскоў Алексей, Вільня.
Козлоўскій Альбін, „
Сенко Александар, Борс-Пекары.
Зубрык Мацей, Раклоўцы.
Вочуйковскій Іван, Вільня.
Цімох Язэп, Гудэк.
Думанскій Казімір, Вільня.
Янэль Іван, „
Якубёнак Адам, „
Мацейко Станіслаў, „
Павлоўскій Іван, Ліда.
Сломскій Станіслаў, Мядзьведзь.
Лойбіцкій Самуіл, Вільня.

Табор для ваенна-палонных Regensburg.

Куташ Іван, Шчэркава.
Чапля Болеслаў, Длева.
Мацкевіч Хаім, Вільня.
Сосенскі Хаім, Вільня.
Сосенскі Гірш, Даўгіноў.
Фронцкус Юльян, Эймэранцы.
Гурневіч Антон, Гесве.
Петулё Владыслаў, Коде.
Відіканец Войцех, Ліда.

Табор для ваенна-палонных Burgsteinfurt. i. W.

Буяноў Віктор, Вазоўнікі.
Дзюгевіч Язэп, Сэрафінішкі.
Эрузевіч Язэп, Малам.
Ярмаль Кароль, Шакні.
Кітовіч Альфонс, Ліда.
Крачырга Людвіг, Кулікі.
Лось Іван, Румынчук.
Ольговіч Владзімір, Кріпічэв.

Друкавана у друкарні И. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар В. Ластоўскі.